

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:2003/2 (Değişik İşler)

Karar Sayısı:2008/3

Karar Günü:8.1.2008

R.G. Tarih-Sayı:03.06.2008-26895

İSTEMDE BULUNANLAR : Kapatılan Özgürlük ve Demokrasi Partisi (ÖZDEP) Genel Başkanı Mevlüt İlik

VEKİLİ : Av. Hasip Kaplan

KARŞI TARAF : Kamu Adına Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı

I- İSTEMİN KONUSU

Kapatılan Özgürlük ve Demokrasi Partisi'nin Genel Başkanı Mevlüt İlik vekili Av. Hasip Kaplan tarafından sunulan 7.3.2003 günlü dilekçe ile, Anayasa Mahkemesi'nin 23.11.1993 gün ve 1993/1 Esas (Siyasî Parti Kapatma), 1993/2 Karar sayılı Özgürlük ve Demokrasi Partisi'nin kapatılmasına ilişkin olarak verdiği karara karşı yargılamanın yenilenmesi isteminin kabulü ile, Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından açılan parti kapatma davasının reddine karar verilmesi istemidir.

II- OLAY

Kapatılan Özgürlük ve Demokrasi Partisi Genel Başkanı vekili Av. Hasip Kaplan tarafından sunulan 7.3.2003 günlü dilekçe üzerine Anayasa Mahkemesi, 18.3.2003 tarihinde yaptığı inceleme sonucunda, dilekçe ve eklerinin Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 31. maddesi gereğince Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilerek bu konuda düşünce istenmesine karar verilmiştir.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının görüşü alındıktan sonra Anayasa Mahkemesi, Özgürlük ve Demokrasi Partisi'nin yargılamanın yenilenmesi talebiyle ilgili olarak 2.3.2007 tarihli toplantıda, “Kapatılan Özgürlük ve Demokrasi Partisi hakkındaki davanın 4.12.2004 günlü, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 311. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendi uyarınca yargılamanın yenilenmesi yoluyla tekrar görülmesi isteminin, aynı Yasa'nın 318. maddesi uyarınca KABULE DEĞER OLDUĞUNA, Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA”, karar vermiştir. Aynı oturumda alınan kararlara göre, 5271 sayılı Yasa'nın 319. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereğince, bir diyecekleri varsa yedi gün içinde bildirmeleri için karar örneği istemde bulunan vekili ile Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na tebliğ edilmiş; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin, 23885/94 sayılı başvurulara ilişkin 8 Aralık 1999 günlü kararının aslı ile Türkçe tercümesinin onaylı bir örneği Dışişleri Bakanlığı'ndan istenmiştir.

İstemde bulunan vekili Av. Hasip Kaplan 4.4.2007 günlü mazeret dilekçesinde, Cumhuriyet Başsavcılığının diyecekleriyle Dışişleri Bakanlığında istenen karar çevirisi kendilerine tebliğ edildikten sonra diyeceklerini bildirmek üzere makul bir süre verilmesi ve duruşma yapılarak yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 13.3.2007 günlü yazısında, “ÖZDEP'nin kapatılması istemiyle dava açıldığı tarihte var olan, bugün de yoğunlaşarak sürdürdüğü şiddet eylemleri ile Ulusal sınırlarımız içindeki bir bölgenin koparılması nihai hedefi için silahlı mücadele veren etnik kökenli PKK'nın terör örgütü olduğu tüm ülkeler tarafından kabul edilmiştir. Teröre cesaret verici her düşünce ve oluşumun ne ulusal ne de uluslar arası hukuk düzeninde koruma görmeyeceği açıktır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi 8.12.1999 günlü kararının 46 ncı paragrafında Mahkeme'nin 'başta terörizm ile ilgili olmak üzere, huzurunda bulunan davaların tarihçesini dikkate almakta olduğunu' belirtmesine rağmen, kapatma davasının açıldığı tarihte var olup, halen dozu artarak devam etmekte olan şiddet ve teröre zemin hazırlayan fikriyat ve manevi destek anlamındaki yansımaları önemi oranında irdelenmemiş, hatta göz ardı edilmiş, böylece eksik değerlendirme ile karara varılmıştır. Bu itibarla ÖZDEP'in kapatılması radikal bir tedbir olmayıp, haklı, demokratik toplumda gerekli ve orantılı tedbir olarak ortaya çıkmaktadır” denilmek suretiyle ÖZDEP'nin kapatma kararının onanması görüşünde oldukları belirtilmiştir.

III- İNCELEME

Yargılamanın yenilenmesi istemini içeren dilekçeler, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın istemle ilgili görüşleri, konuya ilişkin rapor, ilgili Anayasa ve Yasa kuralları, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin 8.12.1999 günlü kararı ile diğer belgeler okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Anayasa Mahkemesi'nin 23.11. 1993 gün ve E.1993/1 (Siyasî Parti Kapatma), K.1993/2 sayılı kararının gerekçesinin ilgili bölümleri şöyledir;

“ÖZDEP Programında her ne kadar “kardeşlik” ve “birlik” sözcüklerini sık sık kullanmaktaysa da bunu gerçek amacını gizlemek için yaptığı anlaşılmaktadır. Davalı partinin programı vatandaşlar arasında kin, husumet ve ayrılık duyguları yaratmaktadır. Zira Parti programı Türk Ulusunun bütünlüğünü ırka dayalı bir görüşle Türk ve Kürt olarak ikiye ayırmayı öngörmektedir. Bu tür program hükümlerinin ülke ve millet bütünlüğünü yıkmayı amaçladığı açıktır.

Demokratik siyasal yaşamın vazgeçilmez ögesi olan siyasal partiler demokrasiye ters düşen, demokrasiyle bağdaşmayan, demokrasiyi güçsüz ve etkisiz düşürecek, toplumsal barışı yıkacak program düzenleyemez ve eylemlerde bulunamazlar. Hiçbir ayrılık bulunmayan ulusun içinde azınlık oluşturarak ülkeyi bölmek, bu amaçla tartışmalı etnik köken ayrımını kışkırtarak silahlı ayaklanmaya çağırarak, ulusun bireylerini, bölge halklarını birbirine düşman edip kıydırmayı uygun bulmak, bir öneri ve çözüm değil, devleti yıkmaya yönelik bir planın uygulanması ve çözümsüzlüktür. Sorunlar yaratılarak çözüm üretilemez. Kimi etnik grupları ulus yapısı içinden, çoğunluktan azınlığa indirmek toplumsal barışı yıkar. Bu yolla azınlıklar körüklenecek, terörün şiddeti artırılabilecektir. Uluslararası norm, silahla, şiddetle hak arama yollarına kesinlikle kapalıdır. ÖZDEP, Kürt kökenli yurttaşları asılsız ve dayanıksız sav ve suçlamalarla kargaşa ve iç savaş çıkarmaya kışkırtmış, ayaklanma için demokratik hoşgörünün sınırlarını zorlamıştır. Demokrasi, demokratik hak ve özgürlüklerden yararlanarak yıkılamaz. Hakkı ve özgürlüğü kötüye kullanmaya engel olmak devletin görevidir. Hele bir siyasal parti, şiddet ve terörü kışkırtarak gizli bir amacı gerçekleştirmek istiyorsa, buna olanak verilemez. Partilerin de yapamayacakları şeyler vardır ve bunların başında devletin varlığı, ülkenin ve ulusun birliği gelir. Kendisini saldırılara karşı koruyan

devleti içerden yıkmak isteyen teröre hiç bir hukuk düzeni meşruiyet tanıyamaz. Teröre karışan ve ona destek verip ondan destek alan bir siyasi partinin varlığını sürdürmesi düşünülemez.

Davalı Partinin programında Türk ve Kürt ulusları biçiminde bir ayırımın yapılması ve Kürt halkının kendi kaderini belirleme hakkını özgür iradesiyle kullanması; bir başka deyişle, ülkede yaşayan ve Kürt olarak ayırdıkları bir kısım yurttaşların Türkiye Cumhuriyetinden kopmasının amaçlanması Siyasî Partiler Yasası'nın 78. maddesinin (a) bendinde söz konusu olan “devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü” ilkesine açıkça aykırıdır.

Bu konuda özenle üzerinde durulması gereken husus daha önce belirtildiği gibi bu yöndeki yasal düzenlemelerin amacı ülkedeki etnik farklılıkların ve bunların dil ve kültürlerinin yasaklanması değildir. Çeşitli etnik kökenlerden gelen Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları, kendi dil ve kültürlerine sahiptirler. Ancak bin yıldır birlikte yaşamış, dini, gelenek ve görenekleri aynı, birbirinden ayrılması ve koparılması olanaksız ortak kültürleri ve yaşamları olan bir topluluğu ırk temeline dayanan düşüncelerle ayrıma bağlı tutmak ve hepsini kapsayan ortak ulusal kültürü ve kimliği yadsımak Siyasî Partiler Yasası'nın 78. ve 81. maddelerin (a) bendlerine aykırıdır. Yasaklanan, kültürel farklılıkların ve zenginliğin belirtilmesi olmayıp, bunların Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde azınlıklar yaratarak, ulus bütünlüğünün bozulması ve buna bağlı olarak yeni bir devlet düzeninin kurulması amacıyla kullanılmasıdır.

Programın, partinin ulusal ve dinsel azınlıkların demokratik ve özgür bir ortamda kendi dil ve kültürlerini geliştirmeleri için tüm olanakların sağlanacağı biçimindeki düzenleme de ulusal azınlıkların varlıklarının kabul edildiklerini göstermektedir. Yine programda yargılamada ve eğitimde ana dilin esas alınacağı öngörülmektedir. Bunlar programdaki diğer düzenlemelerle birlikte ele alındığında Siyasî Partiler Yasası'nın 81. maddesinin (b) bendinde yasaklanan, Türk dilinden veya kültüründen başka dil ve kültürleri korumak, geliştirmek veya yaymak yoluyla Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde azınlıklar yaratarak ulus bütünlüğünün bozulması amacını gütmeye anlamını taşımaktadır. Bir başka deyişle program, Türk dili veya kültürü dışındaki dil ve kültürleri korumak, geliştirmek veya yaymak yoluyla bir bölüm vatandaşın farklı bir ulustan oldukları, bir azınlığa mensup bulundukları ileri sürülerek azınlık ya da ayrı bir ulus olmanın gerektirdiği haklardan yararlanmaları biçiminde bir düşünce içermektedir.

Sonuç olarak, ÖZDEP, Programındaki anlatımlarla, Türkiye'de hukuksal ve siyasal yönden ırka dayalı bir Türk Ulusu kavramı ya da etnik kökene göre çoğunluk ve azınlık kavramları olmamasına karşın, farklı etnik ve soy kökenlerinden gelen bütün vatandaşların eşit haklarla yer aldığı Türk Ulusunu ırk esasına dayalı olarak “Türk ve Kürt Ulusları” biçiminde ikiye bölmüş, ezilen bir halk olarak nitelediği Kürtlere ayrı bir ulus olarak kendi kaderlerini tayin etme hakkını verme amacına yönelik Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozucu bir konuma düşmüş ve bu bağlamda yine bölücülüğe yönelik olarak yargılamanın ve eğitimin ana dille yapılmasına da programında yer vermiştir. Böylece Siyasî Partiler Yasası'nın 78. maddesinin (a) bendi ve aynı Yasa'nın 81. maddesinin (a) ve (b) bentlerine aykırı davranılmıştır.

...

Diyanet İşleri Başkanlığı, dinsel bir örgüt değil, Anayasa'nın 136. maddesinde öngörüldüğü üzere genel idare içinde yer almış yönetsel bir örgüt durumundadır. Bu örgüte bağlı kişiler de 136. maddede sözü geçen özel yasa gereğince memur niteliğinde sayılmışlardır.

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Anayasa'da yer alması ve görevlilerinin memur sayılmasının, ülke koşullarıyla gereksinmelerinin doğurduğu bir zorunluluk sonucu olduğunda kuşku yoktur. Anayasa'nın 136. maddesinin gerekçesinde "Cumhuriyetin hemen başlangıcından itibaren, genel idare içinde yer alan Diyanet İşleri Başkanlığının yine aynı statüye bağlı kalması yerinde görülmüştür.", 1961 Anayasası'nın aynı kuralı içeren 154. maddenin gerekçesinde ise "Dinî inanç ve kanaat hürriyetini, temel hak ve hürriyetler arasında ilân eden, ibadet ve dinî törenlerin serbestisini teminat altına alan Anayasa'da sosyal bir müessese olarak dinin taşıdığı önem bakımından, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın bugüne kadar olduğu gibi genel idare içinde yer alması tabii ve zarurî görülmüştür. Bu sebeple tasarının ek 2. maddesinde sevkedilen hüküm, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın özel kanunundaki görevleri yerine getireceği esasını muhafaza etmektedir." denilmektedir.

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Anayasa'da yer alması hususu din hizmetleri denetiminin Devletçe yürütülmesi, din işlerinde çalışacak kimselerin yetenekli olarak yetiştirilmesi yoluyla dinî taassubun önlenmesi, ahlâkın ve dinin toplum için manevî bir disiplin durumuna gelmesi ve böylece değişik dinlerdeki tüm inananları ve inanmayanlarıyla Türk Ulusu'nun çağdaş uygarlık düzeyine erişmesi ana ereğinin gerçekleştirilmesi nedenleri yanında, çoğunluğun müslüman olduğu ülkemizde, dinî gereksinimlerin karşılanabilmesi için din hizmetleri görececek kişilerin, mabetlerin ve başka maddî gereksinimlerinin sağlanması, onarım ve bakımları gibi konulara da katkısı olması nedenlerine dayanmaktadır. Devletin her toplumsal kurumda olduğu gibi, toplumun dinî gereksinmelerine yardım etmesinin Anayasa'da yer alan ve nitelikleri açıklanan lâiklik esaslarına aykırı bir yanı bulunmadığı gibi Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Anayasa'da yer almasının da yukarıda açıklanan nedenlere dayanması karşısında, lâiklik ilkesine aykırı düştüğü kabûl edilemez. Yine bu nedenlerle Devletin bu alandaki yardımı ve Diyanet İşleri Kurulu görevlilerinin memur sayılması, Devletin din işlerini yürüttüğü anlamına gelmeyip, ülke koşullarının zorunlu kıldığı durumlara uygun bir çözüm yolu bulmak amaç ve anlamını taşımaktadır. Kaldığı Anayasa'nın 136. maddesinde Başkanlığın işleri, "lâiklik ilkesi doğrultusunda..." belirlemesiyle uygunluk temelde vurgulanmıştır.

Bu nedenlerle Anayasa'da genel idare içinde varlığı öngörülen Diyanet İşleri Başkanlığı'nın görevlerini ortadan kaldırmak ve bu yolla bu kurumun hukuksal varlığına son vermek özellikle siyasî partiler yönünden 2820 sayılı Yasa'nın 89. maddesine aykırıdır.

... belirtilen nedenlerle Siyasî Partiler Yasası'nın Dördüncü Kısımında yer alan hükümlerine aykırı davrandığı saptandığından aynı Yasa'nın 101. maddesinin (a) bendi gereğince kapatılması gerekir." gerekçesiyle Anayasa Mahkemesi,

"1- Özgürlük ve Demokrasi Partisi programının, Anayasa ile Siyasî Partiler Yasası'na aykırı olduğuna ve 2820 sayılı Yasa'nın 101. maddesinin (a) bendi gereğince davalı Parti'nin kapatılmasına,

2- Davalı Parti'nin tüm mallarının 2820 sayılı Yasa'nın 107. maddesi uyarınca Hazine'ye geçmesine, OYBİRLİĞİYLE" karar vermiştir.

Kapatılan Özgürlük ve Demokrasi Partisi Genel Başkanı Mevlüt İlik ÖZDEP'nin kapatılmasının İnsan Hakları ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Avrupa Sözleşmesi'nin 9., 10., 11. ve 14. maddelerinin ihlal edildiği iddiasıyla Avrupa İnsan Hakları Komisyonuna başvurmuşlardır.

Komisyon Mahkeme'den Sözleşme'nin 11. maddesinin ihlal edilip edilmediğine ilişkin bir karar verilmesini talep etmiştir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi 8.12.1999 günlü, 23885/94 sayılı kararla, Özgürlük ve Demokrasi Partisi'nin kapatılmasının Sözleşme'nin 11. maddesinin ihlali niteliğinde olduğuna, 9., 10. ve 14. maddelerin ihlaline ilişkin ayrı bir incelemeye gerek olmadığına oybirliği ile karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili bölümü şöyledir:

“**37.** Mahkeme, kendi bağımsız rolüne ve başvurunun özel şartlarına rağmen, 11. Maddenin de 10. Maddenin ışığında değerlendirilmesi gerektiğini tekrarlamıştır. Düşünce ve ifade özgürlüğünün korunması, Madde 11'de belirtilen toplantı yapma ve dernek kurma özgürlüklerinin amaçlarından biridir. Bunlar özellikle demokrasinin çoksesliliğinin ve düzgün işleyişinin sağlanması açısından siyasi partilerin temel görevleri için geçerlidir.

Mahkeme tarafından daha önce de bir çok kez belirtildiği üzere, çokseslilik olmaksızın demokrasi olamaz. Bu nedenle, 10. Madde kapsamında belirtilen haliyle ifade özgürlüğü 2. paragrafta tabi olarak, sadece lehte alınanlar veya zararsız veya kayıtsız olanlar için değil, aynı zamanda kırıncı, şok ve rahatsız edici “bilgi” ve fikirler” için de geçerlidir.

Faaliyetlerinin, ifade özgürlüğünün topluca kullanımına ilişkin bir bölüm teşkil etmesi nedeniyle siyasi partiler, Sözleşme'nin 10. Madde ve 11. Maddesinin korunmasını isteme haklarına sahiptir (bkz., yukarıda anılan Türkiye Birleşik Komünist Partisi ve Diğerleri Kararı, ss. 20-21, 42-43. Madde).

38. Mevcut davada, ilk olarak Anayasa Mahkemesinin 14 Temmuz 1993 tarihli *ÖZDEP*'i kapama kararında belirtilen gerekçeler, Anayasa ve siyasi partilerin kuruluşuna ilişkin kanunun 78(a) ve (81) (a) ve (b) bölümlerinin ihlal edilmesi suretiyle, Devletin bölünmez bütünlüğüne ve ulusun birliğine zarar verme olarak gösterilmiştir. Anayasa Mahkemesinin kanaatine göre program, Türkiye'de kendine özgü bir kültürü ve dili olan ayrı bir Kürt halkının mevcut olduğu varsayımına dayanmıştır. Programda Kürtler, demokratik hakları tamamen göz ardı edilen ezilen insanlar olarak sunulmuştur. *ÖZDEP*, Kürtler için kendi kaderini tayin etme hakkını istemiş “bağımsızlık savaşı” haklarını desteklemiştir. Görüşü terör örgütü ile aynıdır ve kendi içinde bir isyana teşvik etmektedir. Bu da kapatılmayı haklı kılmıştır.

Ayrıca, Anayasa Mahkemesi, programında Hükümet'in Diyanet İşleri Başkanlığı'nın (dini işlerin dini kurumların kendi kontrolü altında olması gerektiği gerekçesi ile) kaldırılmasını savunarak, *ÖZDEP*'in laiklik ilkesini yıkmaya çalıştığını düşünmüştür. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi, siyasi partilerin kurulmasına ilişkin Kanunun 89. bölümünün ihlal edildiğini kabul etmiştir.

39. Bu etkenlerin ışığı altında Mahkeme söz konusu alıntıların içeriğini dikkate almalı ve *ÖZDEP*'in kapatılması için haklı sebep teşkil edip etmediğini tespit etmelidir.

Birinci hususa ilişkin olarak, Mahkeme araştırmasını yaparken birinci görevinin kendi görüşlerini ilgili ulusal yetkililerin görüşlerinin yerine koymak değil, anılan yetkililerin inisiyatifleri doğrultusunda verdikleri kararların 11. Madde kapsamında incelenmesi olduğunu yinelemektedir. Bunu yaparken de, Mahkeme özellikle ulusal yetkililerin kararlarını ilgili olayların kabul edilebilir şekilde değerlendirmelere dayandırdığından emin olmalıdır (bkz., yukarıda anılan Sosyalist Parti ve Diğerleri kararı, s. 1256, Madde 44).

40. *ÖZDEP*'in programının incelenmesi üzerine, Mahkeme şiddet kullanımı, bir isyan veya diğer şekillerde demokratik ilkelerin reddedilmesine yönelik herhangi bir çağrı tespit edememiştir.

Bu, Mahkeme'nin kanaatine göre dikkat edilmesi gereken önemli bir husustur (bkz., 8 Temmuz 1999 tarihli Okçuoğlu – Türkiye Kararı, Raporlar 1999, s. ..., madde 48). Bunun aksine, program içinde önerilen siyasi projenin uygulanmasında demokratik kurallara uyulması gerektiği vurgulanmıştır. Diğer hususların yanı sıra, *ÖZDEP*'in “genel seçim hakkına sahip şahıslar tarafından seçilen temsilcilerden oluşan bir demokratik meclisin oluşturulmasını teklif etmekte” ve “Kürt sorununa Nihai Helsinki Senedi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi gibi uluslararası sözleşmelere harfiyen riayet eden barışçı ve demokratik bir çözümü savunduğunu” belirtmektedir (bkz. yukarıdaki 8. paragraf).

Ancak Hükümet, “*ÖZDEP*'in “*ÖZDEP* halkların bağımsızlık ve özgürlük için verdiği haklı ve meşru mücadelede halkları desteklemektedir. Bu mücadelede halkların yanındadır.” ifadesi ile silahlı mücadeleyi açıkça desteklediği” kanaatindedir”

Mahkemenin anılan ifadenin *ÖZDEP*'in belli siyasi taleplerde bulunduğunu düşünmesine rağmen, anılan ifadede halkı şiddet kullanmaya, demokrasi kurallarını çiğnemeye teşvik edecek herhangi bir husus tespit edememiştir. Bu açıdan ilgili bölüm, Avrupa Konseyi'nin üye devletlerinde siyasi açıdan etkin olan diğer kurumların programlarında bulunan bölümlerden ayırt eden herhangi bir husus içermemektedir.

41. Anayasa Mahkemesi ayrıca *ÖZDEP*'i programında “Kürtler ve Türkler” olmak üzere iki ulusun belirtilmesi ve Türk ulusunun birliği ve Türk Devletinin toprak bütünlüğüne zarar verecek şekilde azınlıkların mevcudiyetine ve bunların kendi kaderini tayin etme haklarına gönderme yapma konusunda da eleştirmiştir.

Mahkeme, söz konusu metinler birlikte ele alındıklarında, temelde - demokratik kurallar çerçevesinde - “Türk ve Kürt halklarını kapsayan bir sosyal düzen” kurmak olan bir siyasi projeyi amaçladığını belirtmektedir. Programın başka yerlerinde “Özgürlük ve Demokrasi Partisi ülkenin kuruluşuna katılmış olan Kürt ve Türk halklarının gönüllü birliği için kampanya başlatmaktadır” ibaresi kullanılmıştır. *ÖZDEP*'in programında ayrıca “ulusal ve dini azınlıkların” kendi kaderini tayin etme hakkına gönderme yaptığı doğrudur; ancak bağlam içinde ele alındığında, bu kelimeler insanları Türkiye'den ayrılmaya teşvik amacına değil, teklif edilen siyasi projenin Kürtlerin özgür irade ile, demokratik şekilde ifade edilen izni ile desteklenmesinin gerektiğinin vurgulanmasına yöneliktir.

Mahkeme, anılan siyasi projenin Türkiye Devleti'nin mevcut ilkeleri ve yapıları ile uyumlu olmamasının demokratik kuralları ihlal etmediği görüşündedir. Demokrasi açısından herhangi bir zarara sebebiyet vermemesi kaydıyla, bir Devletin mevcut düzenleme şeklini sorgulayanlar da dahil olmak üzere, çeşitli projelerin önerilmesi ve görüşülmesi demokrasinin temel unsurlarındandır (bkz. yukarıda anılan Sosyalist Parti ve Diğerleri kararı, s. 1257, Madde 47). Aynı husus, *ÖZDEP*'in Diyanet İşleri Başkanlığı'nın kaldırılmasına ilişkin teklifleri için de geçerlidir.

42. Söz konusu bölümlerin halkça benimsenenden daha farklı bir siyasi tasarım içermediğini söylemek imkansızdır. Ancak, aksine işaret eden başka bir somut eylem olmadığında, “*ÖZDEP*'in programının gerçekliğine ilişkin şüphe duyulması için herhangi bir neden mevcut değildir. Bu nedenle, *ÖZDEP* sadece ifade özgürlüğünü kullanması nedeniyle cezalandırılmıştır.

43. Mahkeme yukarıda anılan hususların ışığı altında, *ÖZDEP*'in kapatılmasının demokratik bir toplumda gerekli olup olmadığının bir başka deyişle, bir “zorunlu sosyal gereksinimi” karşılayıp

karşılamadığı veya “amaçlanan meşru hedef ile orantılı” olup olmadığını tespit etmek durumundadır (bkz. yukarıda anılan Sosyalist Parti ve Diğerleri kararı, s. 1258, Madde 49).

44. Demokrasinin düzgün şekilde işlemesine ilişkin siyasi partilerin önemli rolü açısından (bkz. yukarıda anılan Türkiye Birleşik Komünist Partisi ve Diğerleri kararı, s. 17, madde 25), siyasi partiler söz konusu olduğunda, 11. Madde kapsamında belirtilen istisnalara harfiyen uyulması gerekmektedir; anılan partilerin dernek kurma özgürlüğüne ilişkin sınırlamaları sadece inandırıcı ve zorunlu nedenler haklı kılacaktır. 11. Maddenin 2. fıkrası anlamında bir gerekliliğin mevcut olup olmadığının tespitinde Akit Devletler, sadece sınırlı bir takdir marjına sahip olup, bu da bağımsız mahkemeler tarafından verilenler de dahil olmak üzere, tabi olduğu kanun ve kararları kapsayan Avrupa denetimi ile paralel gitmektedir (a.g.e. s. 22, Madde 46).

Ayrıca, Mahkeme daha önceden demokrasinin başlıca özelliklerinden birinin, yıldırıcı olanlar da dahil olmak üzere, bir ülkenin sorunlarının şiddete başvurulmaksızın diyalog içinde çözümlenmesi için fırsat sağladığına karar vermiştir. Demokrasi ifade özgürlüğü ile gelişmektedir. Bu açıdan, Devlet nüfusunun bir kısmının durumunun alenen görüşülmesini istemesi ve demokratik kurallara uygun olarak ilgili herkesi hoşnut edecek çözümleri bulmak üzere ulusun siyasi hayatına katılmak istemesi nedeniyle bir siyasi grubun engellenmesi için herhangi bir meşru sebep bulunmamaktadır (bkz. yukarıda anılan Sosyalist Parti ve Diğerleri kararı, s. 1256, 45. madde).

45. Mahkeme, mevcut davada söz konusu müdahalenin radikal olduğuna işaret etmektedir: *ÖZDEP* derhal yürürlüğe girmek üzere temelli kapatılmış, aktifleri tasfiye edilerek kanunen Hazineye devredilmiş ve yöneticileri benzeri siyasi faaliyetlerden men edilmiştir. Anılan sıkı önlemler ancak en ciddi davalarda uygulanabilecek türdendir.

46. Mahkeme *ÖZDEP*'in programındaki ilgili bölümlerin, eleştiri ve talepleri dile getirmek suretiyle, bu açıdan demokrasi ilkeleri ve kurallarına uygunluğun sorgulanmasını gerektirmediğine ilişkin görüşünü daha önce bildirmiştir.

Mahkeme, başta terörizm ile ilgili mücadele olmak üzere, huzurunda bulunan davaların tarihçesini dikkate almaktadır (bkz. yukarıda belirtilen Türkiye Birleşik Komünist Partisi ve Diğerleri Kararı, s. 27, Madde 59). Bu bağlamda Hükümet, *ÖZDEP*'in Türkiye'de terörizmden kaynaklanan sorumlulukta pay sahibi olduğunu belirtmiştir (bkz. yukarıdaki 35. paragraf). Ancak Hükümet, *ÖZDEP*'in herhangi bir önemli faaliyet yapmak için çok kısıtlı bir zaman içinde anılan durumun nasıl oluştuğunu açıklamakta başarısız olmuştur. Parti 19 Ekim 1992 tarihinde kurulmuş ve kapatılması için birinci başvuru 29 Ocak 1993 tarihinde yapılmış ve ilk olarak 30 Nisan 1993 tarihinde kurucu üyelerinin kararı ile kapatılmış ve sonrasında 14 Temmuz 1993 tarihinde Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılmıştır. Olası herhangi bir tehlike olsa olsa *ÖZDEP*'in programından kaynaklanacak olup, burada da Hükümet, demokrasi ve barışçıl çözümlere olan bağlılıklarına rağmen *ÖZDEP*'in programındaki söz konusu bölümlerin Türkiye'deki terörizmi körüklediğini ikna edici şekilde açıklayamamıştır.

47. Yukarıda anılan bulgular açısından, ilgili bölümlerin yazarının Sözleşme içinde bulunan hakları ve özgürlüklerin yok edilmesine yönelik faaliyette bulunma veya eylemleri gerçekleştirmek üzere Sözleşme'ye dayalı olarak hareket ettiğini belirten herhangi bir husus bulunmadığından 17. Maddenin dikkate alınması gerekmemektedir. (bkz., ilgili değişiklikleri ile birlikte yukarıda anılan Sosyalist Parti ve diğerleri kararı, s. 1259, Madde 53).

48. Sonuç olarak *ÖZDEP*'in kapatılması amaçlanan hedef açısından orantısız olup, dolayısıyla bir demokratik toplumda gereksizdir. Bu da Sözleşmenin 11. Maddesinin ihlal edildiği anlamını taşımaktadır.”

IV- İSTEMİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Ceza Muhakemesi Kanunu'nda yer alan yargılanmanın yenilenmesine ilişkin düzenleme, hükmün esasını değiştirecek nitelikteki olguların hükmün kesinleşmesinden sonra ortaya çıkması durumunda, yeniden yapılacak yargılama ile kesin hükmü ortadan kaldıracak olağanüstü kanun yollarından birisidir. Bu niteliğinin gereği olarak yasakoyucu yargılamanın yenilenmesi usulünü 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 311. ila 323. maddelerinde etraflı biçimde düzenlemiştir. Bu hükümlerden yargılamanın yenilenmesi isteminin dört aşamada incelenip karara bağlanması gerektiği anlaşılmaktadır. Bu aşamalar, yasada sayılan yargılama nedenlerinin ve bunların dayandığı delilleri içeren istemin kabule değer olup olmadığının incelenip karara bağlanması, istem kabule değer bulunduğu takdirde delillerin toplanması, bu işlem tamamlandıktan sonra istemin esassız olup olmadığının karara bağlanması, istem esassız olması noktasından reddedilmemiş ise yargılamanın yenilenmesine ve duruşmanın açılmasına karar verilmesi şeklindedir.

Kanunun 311. maddesinde hükümlü lehine yargılamanın yenilenmesi nedenleri sayılmış, maddenin (1) numaralı fıkrasının (f) bendinde *“Ceza hükmünün, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşme'nin veya eki protokollerin ihlali suretiyle verildiğinin ve hükmün bu aykırılığa dayandığının, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması”* haline bu nedenler arasında yer verilmiştir. Ayrıca, yargılamanın yenilenmesinin Avrupa İnsan hakları Mahkemesi kararının kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl içinde istenebileceği belirtilmiştir. Bu düzenleme, anılan ihlal kararının başka bir nedene gerek olmaksızın yargılamanın yenilenmesinin kabule değer olduğuna karar verilmesi için yeterli olduğunu göstermektedir.

İstem kabule değer olduğuna karar verilip Kanunun 319. maddesi gereğince tarafların görüşleri tespit edildikten ve toplanması gereken deliller varsa 320. madde hükümleri uyarınca toplanıldıktan sonra Kanunun 321. maddesi gereğince bunların hükme etkisinin değerlendirilmesi gerekmektedir.

Kanunun 321. maddesinde, yargılamanın yenilenmesi isteminde ileri sürülen iddiaların yeterli derecede doğrulanmaması veya “duruşmada kullanılan ve hükmü etkileyen bir belgenin sahteliğinin anlaşılması”; “yemin verilerek dinlenmiş olan bir tanık veya bilirkişinin hükmü etkileyecek biçimde hükümlü aleyhine kasıt veya ihmal ile gerçek dışı tanıklıkta bulunduğu veya oy verdiğinin anlaşılması”; “duruşmada sanığın veya hükümlünün lehine ileri sürülen ve hükme etkili olan bir belgenin sahteliğinin anlaşılması” hallerinde işin durumuna göre bunların önce verilmiş olan hükme hiçbir etkisi olmadığı anlaşılırsa istemin “esassız olması nedeniyle duruşma yapılmaksızın reddedileceği” öngörülmüştür.

Mahkememizin 2.3.2007 tarihli toplantısında, Özgürlük ve Demokrasi Partisinin kapatılmasına ilişkin hükmün, İnsan Haklarının ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlali suretiyle verildiğinin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararıyla saptandığı ileri sürülerek yapılan yargılanmanın yenilenmesi isteminin, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 311. maddesinin (f) bendi kapsamında görülerek, aynı Kanunun 318. maddesi uyarınca kabule değer olduğuna karar verilmişse de bu husus yargılanmanın yenilenmesi için tek başına yeterli olmamakta, Ceza Muhakemesi Kanunun 321. maddesinde yer alan kural

gereğince, kabule değer görülen istemin dayanağını oluşturan yargılanmanın yenilenmesi nedeninin (ihlal nedeninin) doğruluğunun ve hükmün esasına etkili nitelikte olup olmadığının da araştırılması, doğru ve hükmün esasına etkili olmadığının anlaşılması halinde istemin esassızlık noktasından reddi, aksi halde duruşma açılarak ihlal nedeni de dikkate alınmak suretiyle kesinleşen ilk hükmün yargılanmanın yenilenmesi yoluyla yeniden değerlendirilmesi gerekmektedir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Özgürlük ve Demokrasi Partisinin kapatılmasına esas alınan olguları değerlendirerek, kapatma kararının Sözleşme'nin 11. maddesindeki dernek kurma ve toplantı özgürlüğünün ihlali niteliğinde olduğuna karar vermiş ve bu ihlal kararı yargılanmanın yenilenmesi isteminin nedeni olarak ileri sürülmüştür.

Ceza Muhakemesi Kanunun 321. maddesi uyarınca yargılanmanın yenilenmesi isteminin kabul edilebilmesi için ilk hükmün verilmesinde esas alınan olgularla birlikte yeniden değerlendirilmesini gerektirecek nitelikte maddi bir olgunun bulunduğu hükmün kesinleşmesinden sonra saptanması gerekir.

Söz konusu ihlal kararında ise yargılama sonrasında ortaya çıkan ve kesin hükmün esasını etkileyecek nitelikte olan maddi bir olgunun varlığına değil, kapatılmaya esas alınan mevcut olguların değerlendirilmesinde hata yapıldığı düşüncesine dayanılmaktadır.

Ceza Muhakemesi Kanunu, mevcut olguların değerlendirilmesinde hata yapılarak hüküm kurulmasını temyiz nedeni olarak kabul etmekle birlikte yargılanmanın yenilenmesini gerektirecek bir neden olarak görmemektedir.

Bu nedenle yargılanmanın yenilenmesi isteminin Ceza Muhakemesi Kanunun 321.maddesi uyarınca esassızlık noktasından reddine karar verilmesi gerekmiştir.

V- SONUÇ

Kapatılan Özgürlük ve Demokrasi Partisi Genel Başkanı Mevlüt İLİK vekili Av. Hasip KAPLAN'ın, Anayasa Mahkemesi'nin Özgürlük ve Demokrasi Partisi'nin kapatılmasına ilişkin 23.11.1993 günlü, E. 1993/1 (Siyasi Parti - Kapatma), K. 1993/2 sayılı kararına karşı yargılamanın yenilenmesi istemini içeren 7.3.2003 günlü dilekçesi ve ekleri, konuya ilişkin rapor, ilgili Anayasa ve yasa kuralları incelendi, gereği görüşülüp düşünüldü;

1- Kapatılan Özgürlük ve Demokrasi Partisi hakkındaki yargılamanın yenilenmesi isteminin, 4.12.2004 günlü, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 321. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca, esassız olması nedeniyle REDDİNE, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU ile Zehra Ayla PERKTAŞ'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2- Karar örneğinin istemde bulunan vekili ile Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na tebliğine, OYBİRLİĞİYLE,

8.1.2008 gününde karar verildi.

Başkan
Haşim KILIÇ

Başkanvekili
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye
Sacit ADALI

Üye
Fulya KANTARCIOĞLU

Üye
Ahmet AKYALÇIN

Üye
Mehmet ERTEN

Üye
A. Necmi ÖZLER

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Şevket APALAK

Üye
Serruh KALELİ

Üye
Zehra Ayla PERKTAŞ

KARŞIOY GEREKÇESİ

Kapatılan Özgürlük ve Demokrasi Partisi, Genel Başkanı Mevlüt İlik vekili Av. Hasip Kaplan tarafından sunulan verilen 23.10.2003 günlü dilekçe ile ilgili olarak Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının görüşü alındıktan sonra 2.3.2007 günü verilen kararla, “*Kapatılan Özgürlük ve Demokrasi Partisi hakkındaki davanın 4.12.2004 günlü, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 311. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendi uyarınca yargılamanın yenilenmesi yoluyla tekrar görülmesi isteminin, aynı Yasa'nın 318. maddesi uyarınca kabule değer olduğuna karar verilmiş ve ayrıca 5271 sayılı Yasa'nın 319. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereğince, bir diyecekleri varsa yedi gün içinde bildirmeleri için karar örneğinin istemde bulunanlar vekili ile Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na tebliğine, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin, 23885/94 sayılı başvuruya ilişkin 8.12.1999 günlü kararının aslının ve Türkçe tercümesinin onaylı bir örneğinin Dışişleri Bakanlığı'ndan istenmesine*” karar verilmiştir. Tarafların diyeceklerini bildirmesinden ve karar aslı ile tercümesinin gönderilmesinden sonra ise, ileri sürülen iddiaların yeterince doğrulanamaması ve istemin dayanağını oluşturan yargılamanın yenilenmesi nedeninin hükmün esasına etkili nitelikte olmaması nedenleriyle esassızlık noktasından reddine oyçokluğuyla karar verilmiştir.

Özgürlük ve Demokrasi Partisinin kapatılması ile ilgili sürece göz atıldığında gelişmelerin kısaca şu şekilde gerçekleştiği görülmektedir:

Anayasa Mahkemesi'nin 23.11.1993 günlü, E:1993/1 ve K:1993/2 (Siyasi Parti Kapatma) sayılı kararı ile, Özgürlük ve Demokrasi Partisi'nin kapatılmasına oybirliği ile karar verilmiştir.

Özgürlük ve Demokrasi Partisi ile Parti'nin Genel Başkanı Mevlüt İlik vekili Av. Hasip Kaplan tarafından Özgürlük ve Demokrasi Partisi'nin kapatılmasının İnsan Hakları ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Avrupa Sözleşmesi'nin 6/2., 9/1., 11/1., 11/2., 14. ve 18. maddeleri ile 1 Numaralı Protokol'ün 1. ve 3. maddelerine aykırılığı savları ile 7.1.1992 günü Avrupa İnsan Hakları Komisyonuna başvurmuşlardır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Büyük Kurul'u da 8.12.1999 günlü, 23885/94 sayılı kararı ile, Özgürlük ve Demokrasi Partisi'nin kapatılmasının Sözleşme'nin 11. maddesinin ihlali niteliğinde olduğuna oybirliği ile karar vermiştir.

4.2.2003 günlü, 25014 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 23.1.2003 tarih ve 4793 sayılı “Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”un 3. maddesi ile 4.4.1929 tarihli ve 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 327. maddesine 6. fıkra olarak, “*Ceza hükümünün, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlâli suretiyle verildiğinin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması. Bu halde, muhakemenin iadesi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararının kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl içinde istenebilir.*” şeklinde bir kural eklenmiştir. Böylece, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 327. maddesinde yapılan değişiklikle muhakemenin iadesi sebeplerine bir yenisi daha eklenmiş bulunmaktadır. Bu fıkra ilgili olarak Kanun Tasarısı'nın genel gerekçesinde şu ifadelerle yer verilmiştir: “*Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararı nedeniyle hükümlü lehine yargılamanın yenilenmesine ilişkin hüküm getirilmiştir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6 ncı maddesine paralel olarak 4709 sayılı Kanunla Anayasanın 36 ncı maddesine “adil yargılanma” hakkı eklenmiştir. Adil yargılanma hakkının bir uygulaması olarak yargılamanın yenilenmesi nedenleri arasına Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin veya eki protokollerin ihlâli nedeniyle verilen mahkûmiyet kararları da dahil edilmek suretiyle Sözleşme veya eki protokollerin hükümlerinin iç hukuka yansıtılması sağlanmıştır.*” 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 327. maddesinin 6. fıkrasındaki kural 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 311. maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde de aynen tekrarlanmıştır.

Kapatılan Özgürlük ve Demokrasi Partisi, Genel Başkanı Mevlüt İlik vekili Av. Hasip Kaplan tarafından verilen 7.3.2003 günlü dilekçe ile yargılamanın yenilenmesine ilişkin istemlerini Anayasa Mahkemesine iletmışlerdir.

Konu AİHM kararlarının olağanüstü bir kanun yolu olarak yargılamanın yenilenmesi nedeni sayılması nedeniyle Ceza Muhakemesi Kanunu açısından ve Anayasanın 90. maddesi ışığında AİHS kuralları ile AİHM kararlarının bağlayıcılığı açısından ayrı ayrı değerlendirilmelidir.

Ceza Muhakemesi Kanunu Açısından

Türk hukukunda yargılamanın yenilenmesi kurumu 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usul Kanununda olduğu gibi, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda da düzenlenmiş bulunmaktadır.

Yargılamanın yenilenmesi konusunda AİHM kararlarının gözetilmesine ilişkin mevzuatımızdaki ilk düzenleme 4771 sayılı Kanunla Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu (CMUK) ve Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda (HUMK) yapılan düzenlemelerdir. Bu yasal düzenlemeler sonucunda yargılamanın yenilenmesi sebeplerine bir yenisi eklenmiştir. Buna göre AİHM'nin ihlal kararları, şartları mevcutsa, doğrudan doğruya yargılamanın yenilenmesi nedeni sayılmıştır.

Bu düzenlemelerin yürürlüğü için ileri bir tarih belirlenmiş olması nedeniyle daha uygulanma imkanı bulamadan bu defa 4793 sayılı Kanun'la aynı konuda yeni düzenlemeler getirilmiştir. 4793 sayılı Kanun'la 4771 sayılı Kanun'da öngörülen başvuru yöntemi terk edilmekle birlikte, espi aynen muhafaza edilmiştir. Artık AİHM'nin AİHS ve/veya eki Protokollerin ihlal edildiğine karar verdiği bir kararı, hukuk ve ceza davaları açısından başlı başına bir yargılamanın yenilenmesi sebebi sayılmaktadır.

Bu arada 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 4 Aralık 2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) daha önce CMUK'nda benimsenen düzenlemeyi hemen hemen aynen muhafaza etmiştir.

Yargılamanın yenilenmesi talebinin kabule şayan olup olmaması ile ilgili verilecek kararlar ile yapılacak usuli işlemlerin neler olduğu CMUK'nun 335-341 maddelerinde ve CMK'nun 315-323 maddelerinde düzenlenmiştir. Bir ceza yargılamasına ilişkin olarak ele alınan bu düzenlemelere göre, Mahkeme yargılamanın yenilenmesi talebini esastan incelemeyi kabul ederse delillerin toplanması aşamasına geçer (CMUK.m. 337/CMK.m.320). Bunun sonucuna göre elde edilen deliller evvelki hükme hiçbir tesir etmiyorsa iade talebi esassız olması noktasında reddedilir, aksi halde yeniden duruşma yapılmasına karar verilir (CMUK.m.338/CMK.m.321). Yeniden yapılacak duruşma neticesinde mahkeme ya evvelki hükmü tasdik eder veya iptal ile dâva hakkında yeni baştan hüküm verir (CMUK.m. 341-1/CMK.m.323-1).

Kanunun 321. maddesindeki düzenlemeye göre, yargılamanın yenilenmesi isteminin kabule değer bulunmasından sonraki evrede mahkeme tarafından yapılacak incelemeden sonra;

- Yargılamanın yenilenmesi isteminde ileri sürülen iddiaların yeterli derecede doğrulanamaması veya 311 inci maddenin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri ile 314 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yazılı hallerde işin durumuna göre bunların önce verilmiş olan hükme hiçbir etkisi olmadığından saptanması halinde yargılamanın yenilenmesi istemi, esassız olması nedeniyle duruşma yapılmaksızın reddedilecek, ya da,

- Yargılamanın yenilenmesine ve duruşmanın açılmasına karar verilecektir.

311. maddenin (a) bendinde “Duruşmada kullanılan ve hükmü etkileyen bir belgenin sahteliğinin anlaşılması; (b) bendinde “Yemin verilerek dinlenmiş olan bir tanık veya bilirkişinin hükmü etkileyecek biçimde hükümlü aleyhine kasıt veya ihmal ile gerçek dışı tanıklıkta bulunduğu veya oy verdiği anlaşılması”; 314. maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde ise “Duruşmada sanığın veya hükümlünün lehine ileri sürülen ve hükme etkili olan bir belgenin sahteliğinin anlaşılması” durumları düzenlenmektedir. Görüldüğü gibi, belirtilen hususların eldeki işle ilgili bulunmamaktadır.

Çoğunluk kararında iddiaların yeterince doğrulanamaması, yargılama sonrasında ortaya çıkan ve kesin hükmün yeniden değerlendirilmesini gerektirecek nitelikte maddi bir olgunun bulunmadığı istemin esassızlığı nedeniyle reddine dayanak yapılmış ise de, CMK.'nun 311. maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde düzenlenen yargılamanın yenilenmesi nedeni açısından istemde ileri sürülen iddia ve maddi olgu bizatihi “AİHM'nin ihlal kararı”dır. Bu iddianın doğrulanamaması gibi bir durum söz konusu edilemeyecektir. Öte yandan, CMK.'nun 321. maddesinde, iddianın daha önce verilmiş olan hükme etkisinin olup olmadığı yönündeki değerlendirme yalnızca “311 inci maddenin birinci fıkrasının (a)(sahte belge) ve (b)(yalan tanıklık veya bilirkişilik) bentleri ile 314 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) (sahte belge)bendinde yazılı hâller” için öngörülmüş bulunmaktadır. CMK.'nun 321. maddesi, AİHM'nin ihlal kararına dayalı yenileme nedeni açısından, ihlal kararının önceki hükmün yeniden değerlendirilmesini gerektirecek nitelikte olmadığı şeklindeki bir değerlendirmeye istemin reddine karar verilmesine olanak sağlayacak bir düzenleme içermemektedir.

2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 33. maddesi gereğince siyasi parti kapatma davalarında uygulanan Ceza Muhakemesi Kanunu'nun açık

hükmü nedeniyle artık AİHM'nin ihlal kararı yargılamanın yenilenmesi nedenidir. Bu nedenle, siyasi parti kapatma kararları ile ilgili olarak gerçekleşen AİHM'nin ihlal kararına dayalı yargılamanın yenilenmesi taleplerinin incelenmesi sırasında, istemin kabule değer bulunmasından sonraki inceleme evresinde, belirtilen nedenlerle yargılamanın yenilenmesi isteminin esassız olması nedeniyle reddine karar verilmesi mümkün değildir. Aksi düşüncenin kabulü AİHM kararlarını başlıbaşına bir ihlal nedeni olarak kabul eden yasakoyucunun iradesine aykırı olacağı gibi, düzenlemeyi de anlamsız ve uygulanamaz hale getirecektir.

Çoğunluk gerekçesinde, ihlal kararının, yargılama sonrasında ortaya çıkan ve kesin hükmün esasını etkileyecek nitelikte olan maddi bir olgunun varlığına değil, mevcut olguların değerlendirilmesinde hata yapıldığı düşüncesine dayanıldığı, Ceza Muhakemesi Kanununda “mevcut olguların değerlendirilmesinde hata yapılarak hüküm kurulmasının yargılamanın yenilenmesini gerektirecek bir neden olarak görülmediği” belirtilerek, bu gerekçeyle istemin reddine karar verilmiştir. Ancak, yargılamanın yenilenmesi kurumu, tam da yargılama sonucunda verilen ve kesinleşen kararlardaki adli hataların düzeltilmesi amacıyla öngörülen olağanüstü bir kanun yoludur. Bu kanun yolu bakımından CMK.231. maddesinde tek tek sayılmış olan sebeplerden birine ilişkin önemli bir hatanın tesbit edilmiş olması gereklidir. Belirtilen sebepler yeni delil ve olgular olarak adlandırılabilir. Kural olarak hukuki hata(değerlendirme hatası)nın yargılamanın yenilenmesi nedeni sayılamayacağı söylenebilirse de, AİHM'nin ihlal kararları maddede düzenlenen diğer yenileme nedenlerinden ayrı değerlendirilmelidir. Eldeki işte söz konusu olduğu gibi AİHM'nin ihlal kararının yenileme sebebi sayılması durumu ise hukuki hata nedeniyle yargılamanın yenilenmesine olanak tanıyan istisnai bir düzenleme olarak görülmelidir.

CMK. 311. maddesinde yapılan düzenlemenin eleştiriye açık olduğu, AİHM'nin ihlal kararları ile diğer yargılamanın yenilenmesi nedenleri bakımından aynı ortak kuralların uygulanmasının öngörülmesinin uygulamada sıkıntılara neden olabileceği, AİHM'nin tüm ihlal kararlarının değil de belirli türden aykırılıklara dayanan kararlarının yargılamanın yenilenmesi nedeni sayılmasının daha doğru olacağı, AİHM'nin ihlale ilişkin tüm kararlarının yargılamanın yenilenmesi nedeni sayılmasının ulusal yargı yetkisine, yargı bağımsızlığı ilkesine aykırı olabileceği şeklinde değerlendirmeler yapılabilir ise de, halen yürürlükte bulunan mevzuat hükümleri karşısında bu değerlendirmeler ancak olması gereken hukuk bakımından göz önünde tutulabilecek argümanlar olmaktan ileriye geçemezler.

Yargılamanın yenilenmesi ile ilgili yürürlükte bulunan düzenleme dikkate alındığında, Mahkemenin yargılamanın yenilenmesi istemini kabul edilebilir bulması halinde, yargılamanın yenilenmesine ve duruşma açılmasına karar vermesi gerekmektedir.

Anayasa'nın 90. Maddesi ve AİHS Açısından

AİHS başta temel insan hakları, kişi özgürlüğü, adil yargılanma hakkı gibi Sözleşme ile garanti altına alınan hak ve özgürlüklerin asgari standardını belirlemek üzere oluşturulan bir sistemdir. AİHS'nin 1. maddesi ile Sözleşmeyi imzalayan taraf devletler, Sözleşme ile tanınan bu hak ve özgürlükleri, kendi ülkelerinde sağlamak, güvence altına almak, korumak ve iç hukukunu Sözleşme ile uyumlu hale getirmek yükümlülüğü altına girmişlerdir. Ülkemiz AİHS'ni 4 Kasım 1950 tarihinde imzalamış ve 10 Mart 1954 tarihinde onaylamıştır. Onay belgesinin 18 Mayıs 1954 tarihinde Avrupa Komisyonu Genel Sekreterliğine tevdi edilmesi ile Türkiye Sözleşmeye taraf olmuştur. 21 Nisan 1987'de (o zamanki Komisyona) bireysel başvuru hakkını ve 27 Eylül 1989 tarihinde de Divanın (Mahkemenin) zorunlu yargı yetkisini tanımıştır.

AIHS'nin 46. maddesinde AIHM kararlarının bağlayıcı olduğu açıkça ifade edilmiştir. AIHM yerel yargı organlarına göre bir üst mahkeme niteliğinde olmadığından dolayı iç hukukta verilen kararları iptal etmemekte, yapılan işlem ya da eylemin veya mahkeme kararının Sözleşmenin veya ek protokollerin bir hükmünü ihlal edip etmediğini tespit etmekle yetinmektedir. AIHM'nin ihlalin tespitine ilişkin kararından sonra, bu kararın gereğinin nasıl yerine getirileceği taraf devlete kalmıştır.

AIHM'nin ihlale yönelik tespitinin iç hukukta kesinleşmiş bir yargı kararına ilişkin olması halinde kesin hükmün bağlayıcılığı ilkesi nedeniyle ihlalin etki ve sonuçlarının giderilmesi sınırlı bir şekilde olanaklı olabilmektedir. İhlali ortadan kaldırmada en etkili yol olarak yargılamanın yenilenmesi yolunun bu alanda uygulanması düşüncesi ileri sürülmüştür. Bu düşünceyle başta İsviçre, Lüksemburg ve Norveç olmak üzere diğer Avrupa ülkeleri Sözleşmeye aykırılığı AIHM kararı ile tespit edilen kesinleşmiş yargı kararları bakımından yargılamanın yenilenmesi yolunu öngören düzenlemelere mevzuatlarında yer vermişlerdir. Ülkemizde de aynı düşüncenin hayata geçirilmesi amacıyla önce Eski Ceza Muhakemeleri Usul Kanununda değişiklikler yapılmış, sonrasında da 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda AIHM'nin ihlal kararları diğer yenileme nedenlerinden farklı bir yargılamanın yenilenmesi nedeni olarak açıkça öngörülmüştür. Böylece iç hukuktaki yetkili ve görevli yargı kuruluşuna yeniden yargılama yaparak kararını düzeltmesine olanak sağlanmış olmaktadır. Öte yandan, böyle bir yolun açılmış olmasına rağmen, yargılama makamının bu şekilde yapacağı yeniden yargılamada eski kararındaki sonuca varması da olanaklıdır. Bu durumda ihlalin olumsuz etkilerinin yasal değişiklik, tazmin gibi diğer yöntemlerle giderilmesi zorunluluğunu ortaya çıkaracaktır.

7 Mayıs 2004 günlü, 5170 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun'la Anayasanın 90. maddenin son fıkrasına eklenen kuralla “usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümlerinin esas alınacağı” açıkça düzenlenmiştir.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi bir yönüyle Anayasa'nın 90. maddesi gereğince aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda esas alınması zorunlu olan bir kanun hükmünde iken; diğer yönüyle de, Anayasa'da düzenlenen temel hak ve hürriyetlerin kapsam ve içeriklerinin belirlenmesi sırasında göz önünde tutulması gereken temel bir belge niteliğindedir.

Özgürlük ve Demokrasi Partisinin kapatılmasına ilişkin kararda gerekçenin dayandırıldığı 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun birçok kuralının AIHS'ne aykırılığının AIHM'nin kararı ile tespitinin yanında, Anayasa'da yapılan köklü değişikliklerden sonra Anayasa'ya da aykırı hale geldikleri ileri sürülmektedir. Bu olgular ve Anayasa'nın 90. maddesindeki değişiklik nedeniyle önceden verilen kararda dayanan Kanun hükümlerinin AIHS ve Anayasa karşısındaki durumlarının yeniden gözden geçirilmesinde zorunluluk bulunmaktadır.

Parti kapatma davalarında CMK hükümlerinin uygulanması ile bu davaların cezai karakteri, 4793 sayılı Kanun'la CMUK'nda yapılan ve CMK'nda devam ettirilen düzenleme ile AIHM'nin Sözleşme veya eki Protokollerin ihlal edildiğine dair kararının açıkça yargılamanın yenilenmesi nedeni olarak sayılması, Anayasasının 90. maddesine göre Sözleşme hükümlerine; Sözleşmenin 46. maddesi gereği de AIHM kararlarına uyma zorunluluğu bir bütün olarak değerlendirildiğinde, Anayasa Mahkemesi'nin siyasi parti kapatma davaları için ihlâl kararları nedeniyle yargılamanın yenilenmesinin zorunlu olduğu sonucuna varılmaktadır.

Türkiye, AİHM kararlarına dayalı olarak yargılamanın yenilenmesini hukuk, ceza ve idari davaların hepsi bakımından tanıyan sayılı ülkelerden birisidir. Düzenlemelerin yakın bir geçmişte yapılmış olması, kapsamının dar tutulması nedenleriyle bu konudaki örnekler yeni yeni ortaya çıkmaktadır. Geçirilen süreçte aynı zamanda ihlâl kararına götüren yasal düzenlemelerde de değişiklik yapıldığından, yeniden görülecek davaların AİHM içtihatları ile uyumlu olması beklenmektedir. Anayasanın 90/son maddesindeki yeni düzenlemenin amacı da budur. Anayasa Mahkemesinin birçok kararında da isabetle vurgulandığı gibi, günümüzde insan, içinde yaşadığı ulusun bireyi olduğu kadar, aynı zamanda insanlığın da bir üyesi durumuna gelmesi sayesinde artık insan hak ve özgürlükleri yalnızca ulusal bir hukuk sorunu olmaktan çıkmış, evrensel bir anlam ve içerik kazanmıştır. Bu nedenle Anayasa Mahkemesinin siyasi parti kapatma davalarında yargılamanın yenilenmesi sorununu çözerken AİHS ve AİHM kural ve uygulamalarını gözden uzak tutmamalıdır. Zaten, AİHS'inde de, temel hak ve hürriyetlerin AİHM marifetiyle korunması ikinci plandadır. Aslolan, bunların iç hukukta teminat altına alınmış olması ve etkin bir şekilde korunmasıdır. Anayasa Mahkemesinin kabule değer görerek incelemeye başladığı yargılamanın yenilenmesi istemini, Anayasa ve yasalarda yapılan değişiklikleri göz ardı ederek “esassız olması” gerekçesiyle reddetmiş olması temel hak ve hürriyetlere sağlanan güvenceyi etkisizleştiren bir uygulamaya yol açacaktır.

Anayasa Mahkemesi'nin 23.11.1993 günlü, E:1993/1 ve K:1993/2 (Siyasi Parti Kapatma) sayılı ÖZDEP'nin kapatılmasına ilişkin kararında dayanan temel gerekçe, Parti tüzük ve programında azınlık yaratılarak milletin bölünmez bütünlüğünü ortadan kaldırmaya yönelik beyan ve açıklamaların bulunmasıdır. 4121 sayılı Anayasa Değişikliği Hakkında Kanun ile yapılan değişikliklerden sonra, siyasi partilere yönelik yasaklar ve yasaklara ilişkin temel normlar, Anayasa'da tüketici bir biçimde, “numerus clausus” ilkesine uygun olarak düzenlenmiştir. Ayrıca ihtara uymama halinde siyasi partinin kapatılmasını öngören kurallar yürürlükten kaldırılmıştır.

Yargılamanın yenilenmesi suretiyle AİHM'in ihlali tespitiye yönelik kararının, AİHS hükümleri, Anayasa ve yasalarda temel hak ve hürriyetlerin korunması bakımından asgari standardın sağlanması amacıyla yapılan olumlu değişikliklerle ortaya çıkan anlayış farklılığı da gözetilerek verilen önceki kararın tekrar değerlendirilmesine olanak sağlanması gerekirken, yasakoyucunun AİHM'nin ihlal kararını başlıbaşına bir yargılamanın yenilenmesi nedeni sayan iradesine aykırı bir yorumla istemin esassız olması nedeniyle reddine karar verilmiştir.

Şüphesiz ki, yeniden yapılacak yargılamada Anayasa Mahkemesinin AİHM'nin ihlal kararındaki tespitlere rağmen aynı sonuca ulaşması da mümkün bulunmaktadır. Ancak, çoğunluğun görüşünde olduğu gibi, önceden verilen kararın AİHM'nin kararı ile birlikte yeniden değerlendirilmesinin önünün baştan tamamen kapatılması düzenlemeyi anlamsız hale getirecek bir uygulama niteliğinde olacaktır. Bu yorumla AİHM'nin ihlal kararı ancak, Parti'nin savunmasının alınmaması, dayanan belgenin sahteliğinin ortaya çıkması gibi neredeyse gerçekleşme ihtimali olmayan durumlarda yargılamanın yenilenmesi nedeni olarak görülecek, eldeki işte olduğu gibi Sözleşmeye aykırı yorum nedeniyle verilecek ihlal kararları hiçbir şekilde yargılamanın yenilenmesi nedeni olarak görülmeyecektir ki, böyle bir yorumun amaca uygun bir yorum olmadığı açıktır.

Açıklanan nedenlerle, kanunda öngörülen şekil ve esaslara uygun olarak yapıldığı anlaşılan yargılamanın yenilenmesi isteminin; Anayasanın 90. maddesi gereğince mevzuatımızın bir parçası olan İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin 1., 46. ve 53. maddelerindeki düzenlemeler, siyasî parti kapatma davalarında CMUK/CMK hükümlerinin tatbik edilmesi, bir ceza

yaptırımını niteliğindeki parti kapatma ve buna bağlı diğer müeyyidelerin ceza hükmü niteliğinde olması, 4793 ve 5271 sayılı Kanun'larda "Ceza hükmünün, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlâli suretiyle verildiğinin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması"nın açık bir biçimde yargılamanın yenilenmesi sebebi olarak kabul edilmiş olması, eldeki işte CMK'nun 321. maddesinde belirtilen türden bir ret nedeninin bulunmaması hususları birlikte değerlendirildiğinde, istemin kabulüne karar verilmesi gerekirken, "esassız olması nedeniyle reddine" karar verilmiş olması nedeniyle çoğunluk görüşüne katılmadık.

Başkan
Haşim KILIÇ

Üye
Sacit ADALI

KARŞIOY GEREKÇESİ

Kapatılan Özgürlük ve Demokrasi Partisi Hakkındaki davanın, 4.12.2004 günlü 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 311. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendi uyarınca yargılamanın yenilenmesi yoluyla tekrar görülmesi isteminin, aynı Yasa'nın 318. maddesi uyarınca kabule değer olduğuna karar verilerek, taraflardan diyecekleri sorulmuş, ayrıca konuya ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararı ve tercümesi gibi kimi delillerin toplanmasına karar verilmiştir. Böylece, 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 33. maddesine göre, siyasi parti kapatma davalarında uygulanan CMK'nun 319. ve 320. maddelerinin gereğinin, söz konusu davaların özelliği de gözetildiğinde, yerine getirilmiş olduğu sonucuna varılarak İstem'in, Yasa'nın 321. maddesi uyarınca değerlendirilmesine geçilmiştir. Bu aşamada, ileri sürülen iddiaların yeterli ölçüde doğrulanmadığı sonucuna ulaşılarak yargılamanın yenilenmesi isteminin, "esassız olması" nedeniyle reddine oyçokluğuyla karar verilmiştir.

Anayasa Mahkemesi tarafından 23.11.1993 gün ve E.1993/1 (Siyasî Parti Kapatma), K.1993/2 sayılı karar ile faaliyetlerinin Anayasa ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasına aykırı olduğuna ve aynı Yasa'nın 101. maddesinin (b) bendi uyarınca kapatılmasına karar verilen Özgürlük ve Demokrasi Partisi'nin, bu karara karşı İnsan Hakları Avrupa Mahkemesine başvurusu üzerine Mahkeme, 8.12.1999 günlü 23885/94 sayılı kararla ÖZDEP'in kapatılmasının Sözleşme'nin 11. maddesinin ihlâli olduğuna karar vermiştir.

İnsan Haklarının ve Temel Özgürlüklerinin Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin 46. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre Yüksek Sözleşmeciler Taraf, taraf oldukları davalarda Mahkeme'nin kesinleşmiş kararlarına uymayı taahhüt ederler. Bu kararlarla saptanan ihlâlin giderilmesi, hiç kuşkusuz taraf devletlere ait bir yükümlülüktür. Yasalar veya idari işlemlerle giderilebilecek ihlâller konusunda devletlerin büyük zorluklarla karşılaşmayacakları ileri sürülebilirse de; ihlâlin bir mahkeme kararından kaynaklanması durumunda, hukuk devleti ve yargı bağımsızlığı ilkeleri nedeniyle yargı kararlarına müdahale edilememesi soruna farklı çözümler getirilmesini zorunlu kılmaktadır. İhlâlin konusunu kesinleşmiş bir mahkeme kararı oluşturduğunda, taraf devletlerin ihlâlin giderilmesi konusundaki yükümlülüklerini yerine getirebilmelerinin bu kararın ancak bir mahkeme kararıyla ortadan kaldırılmasıyla olanaklı hale

gelebileceği açıktır. Nitekim, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi 19 Ocak 2000 tarihinde aldığı kararla “eski hale getirme” konusunda tek yol olmasa bile en etkili çıkar yol olarak yargılamanın yenilenmesine mevzuatta yer verilmesini tavsiye etmiştir. 4.12.2004 günlü 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda da bu yol benimsenerek 311. maddenin birinci fıkrasında, “hükümlü lehine yargılamanın yenilenmesi nedenleri” arasında (f) bendi ile “ceza hükmünün, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eski protokollerin ihlâli suretiyle verildiğinin ve hükmün bu aykırılığa dayandığının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması” hali de sayılmıştır. Böylece Mahkeme'nin Sözleşme'nin ihlâl edildiğine ilişkin kararlarının konusunu oluşturan ve kesinleşen hükümle sonuçlanmış bir davanın, hükümlü lehine olarak yargılamanın yenilenmesi yoluyla Anayasa'da ve yasalarda yapılan değişiklikler de gözetilerek tekrar görülmesine bu bağlamda sözleşme ihlâllerinin giderilebilmesine olanak tanınmıştır.

Yenileme isteminin, CMK'nun 321. maddesinin (1) numaralı fıkrasında belirtilen yargılamanın yenilenmesi isteminde ileri sürülen iddiaların yeterli derecede doğrulanmaması kapsamında değerlendirilerek esassız olması nedeniyle reddi, 311. maddenin (1) numaralı fıkrasının (f) bendinin özelliği ve getiriliş amacıyla bağdaşmamaktadır. Çünkü (f) bendi uyarınca yenilenme istemi, fıkranın diğer bentlerinden farklı olarak bir iddiaya değil, Sözleşme'nin ihlâl edildiğine ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin bir tespitine dayandırılmaktadır. Bu nedenle (f) bendi yönünden, yargılamanın yenilenmesi isteminde ileri sürülen iddiaların doğrulanması gibi bir durum söz konusu olamaz. Mahkeme'nin ihlâl ile ilişkin saptaması, bu konuda ileri sürülen iddiaların yeterli derecede doğrulandığı yolunda önemli bir kanıt oluşturmaktadır.

Öte yandan, 321. maddenin çoğunluk görüşü doğrultusunda yorumlanması, öncelikle Anayasa'nın 90. maddesine eklenen “usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümlerinin esas” alınacağına ilişkin kuralın, yaşama geçirilmesini, bu bağlamda temel hakların korunmasıyla ilgili çağdaş normların tartışılıp değerlendirilmesini de engellemektedir. Oysa, yargılamanın yenilenmesi davasında, temel hak ve özgürlük alanlarının genişletilmesine yönelik yasal düzenlemeler doğrultusunda yeni ihlâller doğurmayacak farklı kararlar verilebileceği gibi Mahkeme'nin önceki kararlarıyla aynı içerikte kararlar da verilebilir. Burada amaç, temel hak ve özgürlüklerin korunması bakımından Avrupa Anayasa Hukukunun ortak değerleri haline dönüşen Sözleşme normları ve bu normların yaşama geçirilmesini sağlayan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarıyla uyum sağlayabilmektir.

Açıklanan nedenlerle yargılamanın yenilenmesine karar verilmesi gerektiği düşüncesiyle çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Üye

Fulya KANTARCIOĞLU

Üye

Zehra Ayla PERKTAŞ